

Taeke Friso de Jong

Taeke Friso de Jong; 'Kandelaar voor Grote Kerk te Vianen' (2008)

Kunst

De 'aankondiging van de engel aan Maria' is gefundeerd op een krans van doornakken, die in eindeloos doorlopende, golvende lijnen de brandende kaars in het centrum omringt. De krans verwijst naar de doornenkroon als symbool voor de offerdood van Christus. De Annunciatie wordt immers van oudsher beschouwd als het begin van Christus' verlossingswerk. De goddelijke boodschap is verbeeld door een engel die een doek, gedrapeerd als de letter M (monogram van Maria), in zijn handen draagt, die, als door een zacht briesje teweeggebracht, naar haar toe wordt bewogen.

Ontstaan op de plek van een dan reeds eeuwenoude kapel krijgt het in de 15e eeuw de status van zelfstandige parochiekerk. De kerk raakt uitgebreid, doch bij de stadsbrand van 1540 wordt het gebouw vrijwel geheel in de as gelegd. Onmiddellijk start men de herbouw. Sindsdien hebben er geen ingrijpende verbouwingen meer plaatsgevonden, maar het interieur kreeg met de reformatie een heel ander karakter. De beelden verdwenen uit de kerk, de inrichting paste zich aan bij het protestantse gebruik, waarin de nadruk op 'de verkondiging van het woord' kwam te liggen.

Ook nu nog valt je bij een bezoek aan de kerk de sobere eenvoud van het interieur op, die daarvan het gevolg was. Strak witgesausde muren, die contrasteren met de grijze natuurstenen vloer en het donkere eikenhout van de hoge tongewelven. Je raakt vooral onder de indruk van de enorme hoeveelheid licht dat door de zeer hoge, helder beglaasde ramen de ruimte binnenstroomt. Beantwoordend aan de tijdsgeest valt hier echter ook een herwaardering voor religieuze verbeelding te bespeuren. De huidige kerkelijke (PKN)gemeente van de Grote Kerk te Vianen tracht een actieve, open kerk te zijn. Daarom vinden er naast de wekelijkse zondagsdienst diverse activiteiten in de kerk plaats, zoals vesperdiensten, concerten en kunsttentoonstellingen. Op bepaalde dagen is de kerk bovendien open voor bezichtiging en kan men zich voor een moment van

Wie de Lek oversteeft ter hoogte van Vianen zal van het door prachtig rivierenlandschap omgeven stadje vooral de hoog daarbovenuit stekende contouren van de Grote Kerk opmerken.

gebed en inkeer even terugtrekken in het zogenaamde Vrouwenkoor. Ooit was dit de Mariakapel van de 'Onze Lieve Vrouwe ter Hemelopneming', zoals de kerk voor de reformatie werd genoemd. Deze ruimte wordt tegenwoordig vooral gebruikt voor de Vesperdiensten. Het Vrouwenkoor is door een prachtig hek van de overige kerkruimte afgescheiden en draagt zo het enigszins besloten karakter, dat de plek geschikt maakt voor kleine bijeenkomsten als Vesperdiensten en biedt privacy voor de individuele bezoeker. Daartoe werd de ruimte enige jaren geleden gerenoveerd. Met een enkel betekenisvol kunstwerk heeft men sfeer en intentie van de kapel willen benadrukken. De keuze viel op een door beeldhouwer Taeke Friso de Jong vervaardigd kruisbeeld en onlangs werd een kandelaar van zijn hand in het Vrouwenkoor geplaatst. De beide kunstwerken vertonen niet alleen in stilistische zin duidelijk verwantschap maar vormen ook samenhang in hun symboliek. Christus' heilsgeschiedenis is er als het ware in samengevat en middels een vernieuwende iconografie verbeeld. 'Licht' vormt het dragende thema. 'Christus in Glorie' betreft een kruisbeeld, waarvan de plaatsing van de Christusfiguur ten opzichte van het kruis bijzonder is. De kunstenaar heeft in dit werk Christus' overwinning op

de dood willen verbeelden en daarom is de Christusfiguur naast en half boven het kruis geplaatst. Dit toont bovendien een originele en verrassende vondst om het Christusmonogram te verbeelden. Veelzeggend zijn de opgeheven armen. Met de zegevierende, gloriërende houding wordt tevens verwezen naar Christus' verwachte wederkomst. Bij de vervolgoedracht voor de kandelaar werd de suggestie gedaan Maria op een of andere manier terug te brengen op de plek die ooit een aan haar gewijde kapel betrof. Met de huidige functie van de ruimte in gedachten werkte De Jong het uitgangspunt uit naar een Annunciatiescène, waarvan verbeelding en origineel gevonden iconografische details een meer dan eenduidige uitleg en betekenis omhelzen. Bij de officiële ingebruikname van de kandelaar lichtte de kunstenaar dit toe, waarvan hierbij een samenvatting. De 'aankondiging van de engel aan Maria' is gefundeerd op een krans van doornakken, die in eindeloos doorlopende, golvende lijnen de brandende kaars in het centrum omringt. De krans verwijst naar de doornenkroon als symbool voor de offerdood van Christus. De Annunciatie wordt immers van oudsher beschouwd als het begin van Christus' verlossingswerk. De goddelijke boodschap is verbeeld door een engel die een

doek, gedrapeerd als de letter M (monogram van Maria), in zijn handen draagt, die, als door een zacht briesje teweeggebracht, naar haar toe wordt bewogen. Alsof Maria in stille overpeinzing was op het moment dat de engel haar bezoekt en zich vol overgave openstelt om de opdracht te aanvaarden, is naast haar een boek (het Woord van God) waaruit een duif (de Heilige Geest) oprijst, op een standaard geplaatst. Een detail dat Maria mede als 'Moeder van alle gelovigen' en personificatie van de Kerk benadrukt. Het licht temidden van de doornakken verwijst tevens naar 'het brandende braambos'. Een engel verschijnt aan Mozes in het vuur dat de doornstruik niet verteert. Mozes is die andere geroepene, die zich overgeeft om drager van de lichtglans van God te zijn. Het zijn betekenisvolle verwijzingen voor hen die in het Vrouwenkoor van de Grote Kerk te Vianen stilte en inkeer trachten te vinden om zich voor dit 'aangesproken worden' te kunnen openstellen.

Liesbeth de Jong

De Grote Kerk te Vianen is vrij toegankelijk op bepaalde dagen, waaronder op woensdagmiddag in de periode mei t/m september. T/m 23 april is de kerk op zaterdagmiddag open t.g.v. de tentoonstelling 'Kruisweg'. Inlichtingen: Margreet Kluit tel. 0347-326107

